

Marit Elders is eigenaar van Public Safety Company en expert in de realisatie van samenwerkingen en het opstellen van crisisplannen.

Anne de Jong (is eigenaar van Scopetraining en heeft meer dan 25 jaar ervaring bij de politie. Hij is grondlegger van trainingen voor de Dienst Speciale Interventies (DSI).

Extreem geweld en het versnellen van levensreddende handelingen in de 'warmzone'

Extreme geweldsituaties of terroristische dreigingen vragen om realistische oefeningen voor het verder professionaliseren van efficiënte hulpverlening in de 'warmzone'. Lessen worden geleerd uit de real-time trainingen van de Unit Scenario Trainingen (UST). Dit zijn realistische oefeningen om zoveel mogelijk onder druk te leren denken en te handelen. In een UST moet je in het gouden uur zoveel mogelijk proberen te doen met de multipartners en specialistische eenheden die ter plaatse zijn. Oefenen op de grens van je kunnen en mogelijkheden, uit je comfortzone en ervaren hoe dat voelt. Dat betekent ook het uitvoeren van levensreddende handelingen in de warmzone met het geluid van wapens op de achtergrond en met het vertrouwen in de politiecollega's dat zij jou dekking geven en zoveel mogelijk afschermen van het (dreigende) gevaar. Daarnaast het creëren van orde in de chaos van de 'coldzone' en het efficiënt gebruikmaken van de collega's die voor het optreden in de warmzone zijn getraind in het verrichten van levensreddende handelingen.

De algemene observatie tijdens deze trainingen leert dat levensreddende handelingen in de warmzone vaak nog lang op zich laten wachten. Wat is er nodig om deze hulpverlening sneller op gang te laten komen? Wat kan er monodisciplinair worden meegegeven in de evaluaties om dit te realiseren? Wat hebben we van elkaar nodig?

Bron: Marit Elders en Anne de Jong.

Waardevolle lessen uit Unit Scenario Trainingen met essentiële informatie uit evaluaties tussen de meldkamer en de officieren van dienst (OVD's). Een handreiking voor verdere professionalisering van situaties tijdens extreem geweld of terroristische dreigingen.

De werking van de hot-, warm- en coldzone

Extreem geweld zorgt er vaak voor dat de Dienst Speciale Interventies (DSI) wordt gevraagd om de daders uit te schakelen. De uniformdienst van de politie gaat met getrokken wapen achter de DSI aan ter ondersteuning, afscherming en om de verdachten te boeien en af te voeren. Deze linie van blauw is de daadwerkelijke scheiding van de hotzone met de warmzone. Achter deze linie is de warmzone. Daar verrichten specialistische diensten levensreddende handelingen zij aan zij met de politie. De brandweer heeft hiervoor het Quick Response Team (QRT) en in de medische kolom is er de Technische Hulpverlening (TH). Deze specialisten hebben ballistische helmen en vesten. De warmzone is niet veilig, maar een geaccepteerd risico om te werken. Tijdens de oefeningen duurt het vaak nog lang voordat deze zone gevuld wordt met hulpverleners. Hierdoor is de kans groter dat slachtoffers vanwege hun (ernstige) verwondingen komen te overlijden.

Verskil van zones tussen de meldkamer en de straat

De dynamiek in extreme geweldsituaties leidt tot het snel verschuiven van de hot-, warm-, en coldzones. De meldkamer moet per grotere ruimte een situatiebeeld krijgen over het opschuiven van de grens tussen de warm- en hotzone. Denk hierbij aan: de grote hal, de benedenverdieping, de voorzijde van het gebouw, de achterzijde, achter de politieauto's die als dekking worden gebruikt, et cetera. De grens tussen hot en warm is meer essentieel dan de grens tussen warm en cold. Een gemeenschappelijk beeld tussen de OvD's en de meldkamer is essentieel voor de efficiency van de hulpverlening. De officier van dienst van de politie (OvD-P) bepaalt deze zones. Of de officier van dienst van de brandweer (OvD-B) als het een incident betreft waarbij de brandweer leidend is. De politie ondersteunt dan de brandweer op een zo veilig mogelijke manier bij de processen die onder de verantwoordelijkheid van de politie vallen. De detaillering van de grenzen moet worden ingevuld door de eenheden zelf in de ruimte waar de grens zich bevindt.

Spraakverwarring bij het bepalen van de zones

Voor het bepalen van de zones ontbreekt een gemeenschappelijke taal. De brandweer duidt de zijden van een gebouw aan met de letters A, B, C en D en de politie met de kleuren wit, groen, zwart en rood. Hierdoor ontstaan versprekingen en onduidelijkheden. Dit is zonde van de tijd in verband met het zogenoemde gouden uur. De calamiteitencoördinator van de meldkamer (CaCo) en OvD's geven het goede voorbeeld door een tekening te maken met de zijden van het gebouw en de kleuren en letters van de kolommen die matchen. Dit geeft duidelijkheid tussen het motorkapoverleg (MKO) en de meldkamer over welke locatie precies wordt bedoeld. Wel geeft dit vooralsnog spraakverwarring bij de eenheden ter plaatse. Hierover dient een landelijke afspraak te worden gemaakt. Dat geldt ook voor de definitie van verdiepingen en bouwlagen.

'Sein veilig' houdt de ruimte te lang een hotzone

Bij extreem geweld is de gemeenschappelijke taal tussen de diensten nog te veel gericht op een 'sein veilig' door de meldkamer en in de communicatie tussen collega's. Sein veilig geef je in de coldzone waar het ambulancepersoneel werkt met het Rode Kruis en de artsen. Door continu aan te geven of iets veilig is of niet, blijft de warmzone 'leeg' van de hulpverleners die hiervoor geëquipeerd zijn. De warmzone is namelijk niet veilig en kent een geaccepteerd risico. Beter is om 'veilig' of 'sein

veilig' in extreme geweldsituaties uit onze taal te halen en te spreken over de verschillende zones: hotzone, warmzone en coldzone. Iedere hulpverlener zou dan precies moeten weten in welk gebied hij zich kan begeven en waarin zijn aanwezigheid gewenst en het meest effectief is.

Hulpverleners sneller in de warmzone

Om te zorgen dat hulpverleners sneller in de warmzone opereren is het belangrijk dat met name de politie goed communiceert met de meldkamer. De OvD-P dient continu scherp te zijn op de verschuiving van de grens tussen hot- en warmzone en moet dit delen met de meldkamer. Ook kunnen de politie-eenheden het QRT en TH in de warmzone 'trekken', desnoods fysiek aan de hand. Het helpt daarbij dat de politie daadwerkelijk aangeeft: 'achter mij is de warmzone. Ik regel veilige dekking met mijn wapen'. Het is belangrijk dat de eenheden hierover goed communiceren met de meldkamer en de OvD-P. Ook kan DSI helpen om na 'schoning' van alle ruimten dit te melden aan de meldkamer. DSI heeft een warmzone gecreëerd door 'schoning' en de meldkamer kan direct de eenheden QRT en TH mobiliseren.

Het eerste motorkapoverleg is een daalder waard

Voordat de OvD-G ter plaatse is, heeft de eerste ambulance vaak al beslist om met de Technische Hulpverlening naar binnen te gaan. Het duurt even voordat het eerste MKO er is en dit overleg duurt soms nog te lang. Er is achteraf in de evaluatie ook niet altijd het besef dat het eerste MKO soms meer dan tien minuten heeft geduurd. Omdat niets doen geen optie is, is het advies om het eerste MKO kort te sturen op VBA (veilig, beeld, acties per kolom en discipline).

Situatierapportages per kolom direct na het MKO zijn nodig voor het optimaal gebruikmaken van de middelen en resources van de meldkamer. De meldkamer kan dan veel betekenen in de structureren van de processen en acties. De meldkamer moet hiervoor eenzelfde foto en film kunnen maken van de situatie als waarin de collega's op straat staan. De terugkoppeling van het MKO omvat de zones, het beeld en de acties zoals afgesproken. De CaCo ontvangt daarmee de juiste informatie voor het maken van een gemeenschappelijk beeld op de meldkamer. Dit is een investering van één minuut in crisis, maar negen minuten winst in tijd. Natuurlijk moet ook de meldkamer een situatierapport halen bij de OvD. Dit helpt de OvD om de juiste prioriteiten te stellen en structuur aan te brengen.

Bron: Marit Elders en Anne de Jong.

Protocollen moeten ondersteunend zijn en niet leidend

Veelal zien we dat protocollen als leidend worden gezien, waardoor snelheid en efficiency verloren kunnen gaan. In tegenstelling tot normale protocolgestuurde trainingen gaat het bij unit scenario trainingen net als in de praktijk, namelijk anders. Er worden situaties gecreëerd waardoor de druk en spanning gevoeld wordt en waarin snelle besluitvorming wordt gëeist. Dit zijn trainingssituaties waarin we zien dat kokervisie van hulpverleners een grote rol speelt. Er wordt 'vergeten' dat er slachtoffers mogelijk onnodig overlijden. Het missen van belangrijke zaken wordt bij een goede unit scenario training opgepakt en geregistreerd tot een nieuwe realistische situatie tijdens het scenario. Het doel hiervan is te ervaren wat het effect is wanneer protocollen leidend zijn en wanneer je deze als ondersteuning gebruikt wanneer je het even niet weet.

In het algemeen is het ontwikkelen van een gemeenschappelijke taal belangrijk voor efficiënte hulpverlening bij extreme geweldsituaties. De meldkamer kan van cruciale waarde zijn voor het aanbrengen van structuur, mits zij op de hoogte wordt gehouden door beeldvormende communicatie. Het helpt om regelmatig realistisch te oefenen en elkaar te bevragen wat je als diensten nodig hebt van elkaar en wat je voor elkaar kunt betekenen voor verdere professionalisering van de hulpverlening onder alle omstandigheden.